

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia 18 (2020)

ISSN 2081-1861

DOI 10.24917/20811861.18.25

Jolanta Gwioździk

Uniwersytet Śląski w Katowicach

ORCID 0000-0002-2732-4115

Bavorovianum jako przykład rekonstrukcji księgozbiorów historycznych. Badania – projekty – postulaty

Dla nauki i kultury polskiej nieocenione znaczenie mają opracowanie i zachowanie dziedzictwa kulturowego dawnej Rzeczypospolitej. Istotnym jego elementem są księgozbiory dokumentujące historię i literaturę narodową oraz jej związki z kulturą europejską. Kolekcje książki dawnej od dłuższego czasu budziły zainteresowanie badaczy analizujących zarówno różnego rodzaju spisy, inwentarze i katalogi biblioteczne, jak i zawartość księgozbiorów (w tym także pojedyncze książki), ich użytkowanie i dzieje¹. O istocie tych analiz decyduje przy tym charakter konkretnego zbioru (np. prywatnego, instytucjonalnego, świeckiego bądź kościelnego, indywidualnego lub rodowego), a następnie specyfika jego powstania i funkcjonowania oraz losy kolekcji. W wyniku działań wojennych i przemieszczeń po 1945 r. większość dawnych księgozbiorów uległa znacznemu rozproszeniu, a niekiedy także

1 Najczęściej podejmowano charakterystykę zbiorów na podstawie zachowanej dokumentacji (por. prace Urszuli Paszkiewicz z Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą, obecnie Departamentu Dziedzictwa Kulturowego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego) i fragmentów księgozbiorów (do klasycznych prac tego typu należy książka A. Kaweckiej-Gryczowej, *Biblioteka ostatniego Jagiellona. Pomnik kultury renesansowej*, Wrocław 1998). Wydawane są także źródła do dziejów bibliotek i katalogi zbiorów (por. J. Puchalski, *Źródła do historii bibliotek w Polsce w latach 1918–1947*, Warszawa 2007). Zgodnie z koncepcją ruchu Annales rozpoczęto także badanie książki jako faktu społecznego i kulturowego (L. Febrve, H.-J. Martin, *Narodziny książki*, tłum. A. Kocot, M. Wodzyńska-Walicka, posł. P. Rodak, Warszawa 2014) oraz w ujęciu komunikacyjnym. Ostatnio w badaniach polskich i zagranicznych dominują problemy użytkowania książki (por. projekt 15cBookTrade, [on-line:] <https://15cbooktrade.ox.ac.uk/project/> – 12.11.2020), w tym analizy tegumentologiczne i proveniencyjne (zob. bazy danych, m.in. Provenio, [on-line:] <https://provenio.net/#/> – 12.11.2020 lub CERL, [on-line:] <https://www.cerl.org/resources/provenance/geographical> – 12.11.2020), opracowania monograficzne (ostatnio M. Piłtyczak-Majerowicz, *Stare druki proveniencji zakonnej w Bibliotece Ossolineum*, Wrocław 2019), a także prace Proveniencyjnej Grupy Roboczej Ossolineum (*Proveniencyjna Grupa Robocza*, [on-line:] <https://ossolineum.pl/index.php/proveniencyjna-grupa-robocza/> – 12.11.2020). Wymianie doświadczeń służą także konferencje proveniencyjne, których pokłosiem są publikacje, m.in.: *Książka dawna i jej właściciele*, red. D. Sidorowicz-Mulak, A. Franczyk-Cegły, t. 1–2, Wrocław 2016 oraz *Kolekcje prywatne w zbiorach książki dawnej*, red. D. Sidorowicz-Mulak, A. Franczyk-Cegły, t. 1–2, Wrocław 2020. W prezentacji wyników badań wykorzystuje się przy tym narzędzia humanistyki cyfrowej, m.in. wizualizację danych.

poważnemu zniszczeniu², stąd często opracowanie kolekcji historycznej jest tożsamą z rekonstrukcją tego zasobu.

Jedną z najistotniejszych kolekcji fundacyjnych była Biblioteka Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie, założona w 1854 r. Po jej przekazaniu – zgodnie z wolą fundatora³ – w 1897 r. miasto Wydział Krajowy konstituował Bibliotekę Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego, od 1900 r. dostępną publicznie⁴. W 1939 r. jej księgozbiór połączono z zasobem Ossolineum, a w 1940 r. włączono do Lwowskiej Filii Biblioteki Akademii Nauk Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej w Kijowie, następnie w latach 1941–1944 utworzono II Oddział Staatsbibliothek Lemberg obejmujący biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich i Bavorovianum. W 1944 r. z kolei część zbiorów Bavorovianum ewakuowano do Biblioteki Jagiellońskiej, a następnie do Adelina na Dolnym Śląsku⁵. Doprowadziło to do rozproszenia tej cennej dla polskiego środowiska naukowego kolekcji. Jej fragmenty obecnie są przechowywane w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie, w Bibliotece Narodowej oraz w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich, a także w kilku instytucjach i u osób prywatnych, jednak zasadniczy zbiór znajduje się w Lwowskiej Narodowej Naukowej Bibliotece Ukrainy im. Wasyla Stefanyka we Lwowie.

W tej sytuacji pierwszym etapem rekonstrukcji historycznego zasobu były PRACE DOKUMENTACYJNE. Najpierw należało ustalić wielkość analizowanego zasobu. W 1875 r. biblioteka zawierała ok. 7 tys. dzieł polskich lub dotyczących polskiej literatury oraz 4 tys. druków obcych, a także liczący kilkaset tomów staropolski zbiór panegiryków i literatury okolicznościowej. W 1914 r. Biblioteka Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego zakupiła jedną z najważniejszych kolekcji rękopisów i starych druków w Polsce, pochodzącą ze zbiorów Zygmunta hr. Czarneckiego z Ruska w Wielkopolsce⁶. Liczyła ona 1,6 tys. poloników z XV i XVI w., 3 tys. z XVII, 2 tys. z XVIII, z zakresu literatury pięknej, politycznej, prawniczej, liturgicznej, kaznodziejskiej, matematyczno-astronomicznej, przyrodniczej oraz polemicznej i apologetycznej.

2 Przykładem są zbiory ksiązek zakonnych, najpierw rozprasane w wyniku kast, a następnie przemieszczeń wojennych i powojennych. Próba rekonstrukcji takiego zbioru jest biblioteka benedyktynek we Lwowie, z której książki znajdują się w instytucjach państwowych i zbiorach prywatnych, m.in. w Krzeszowie, we Lwowie, w Krakowie, St. Petersburgu – por. J. Gwioździk, *Biblioteka panien benedyktynek łacińskich we Lwowie (XVI–XVIII wiek)*, Katowice 2001 oraz też, *Księgozbiór benedyktynek lwowskich klasztoru pw. Wszystkich Świętych. Katalog starych druków*, Katowice 2004.

3 Biogram zob. W. Konopczyński, *Baworowski hr. Wiktor*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 1, Kraków 1935, s. 368–370.

4 Zob. J. Gwioździk, *Podstawy organizacji bibliotek Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 13–29.

5 S. Oxenius, *Przyczynek do dziejów Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie w latach 1940–1944*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 60–68; M. Matwijów, *Zakład Narodowy im. Ossolińskich w latach 1939–1946*, Wrocław 2003, s. 202–203.

6 J. Gwioździk, *Druki z 1. połowy XVI w. z kolekcji Zygmunta Czarneckiego w zbiorach lwowskich*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2014, nr 4, s. 70–83; A. Dolleczek, *Zapomniany zbiór Zygmunta hr. Czarneckiego*, „Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich” 1995, z. 6, s. 55–63. Ostatnio U. Paszkiewicz, *Biblioteka Zygmunta Czarneckiego w Rusku. Źródła do zawartości rozproszonej kolekcji*, [w:] *Kolekcje prywatne w zbiorach książki dawnej. Studia*, red. D. Sidorowicz-Mulak, A. Franczyk-Cegła, t. 1. Wrocław 2020, s. 264–299.

W 1926 r. zasób Biblioteki obejmował ponad 52 tys. jednostek inwentarzowych⁷, w 1937 r. Bavorovianum zaś gromadziło ok. 1,7 tys. rękopisów (o treści historycznej, literackiej, teologicznej i prawniczej), ok. 60 tys. druków, w tym 8 tys. poloników z XVI–XVIII w. i 10 tys. rycin⁸. Według danych z 1944 r. ewakuacji ze Lwowa podlegało ponad 26 tys. dzieł w ok. 60 tys. tomów, w tym 6228 starych druków z XVI i XVII w. oraz 47 inkunabułów⁹.

Na początku dokumentacji zasobu lokalizowano i identyfikowano stare druki pochodzące z Bavorovianum¹⁰, co było przedmiotem kwerend archiwalnych i bibliotecznych w kraju i za granicą. Następnie należało wydzielić książki (prace były prowadzone we Lwowie pod kierunkiem dr hab. Olgi Kołosowskiej), które najpierw podlegały wstępnej rejestracji (w postaci spisu inwentarzowego), a następnie stały się (na drugim etapie) przedmiotem komplementarnego OPRACOWANIA, które obejmowało:

1. Analizę bibliologiczną i bibliograficzną zasobu, której wynikiem było sporządzenie opisów katalogowych druków zarejestrowanych na wcześniejszych etapach badań (wraz z dokumentacją cyfrową), a następnie ustalenie cytat bibliograficznych (uwzględniono przy tym kilkadziesiąt źródeł tradycyjnych i elektronicznych).

2. Przeprowadzenie analizy proveniencyjnej¹¹ i charakterystyki marginaliów. W Bavorovianum zachowały się bowiem fragmenty licznych księgozbiorów prywatnych i instytucjonalnych (w tym zakonnych¹²), dokumentujących nie tylko ich dzieje, ale także zakres użytkowania poszczególnych książek i – szerzej – przepływ idei i rozwój kultury umysłowej dawnej Rzeczypospolitej. Były to m.in. cenne kolekcje Aleksandra Batowskiego (większość Biblioteki Odnowskiej), Aleksandra i Kazimierza Stadnickich, Ambrożego Grabowskiego, Alojzego Ossolińskiego, Kazimierza Stroczyńskiego (dawna własność Wincentego Bandtkiego), Leona Dembowskiego, Walentego Skorochód-Majewskiego, Dionizego Zubrzyckiego, zbiory po kasztelanie Bielińskim, Aleksandrze Prusinowskim, Józefie Julianie Biergielu ze Słucka.

3. Analizę tegumentologiczną zbioru¹³.

7 A. Łakomy-Chłosta, K. Makles, *Zarys kształtowania się księgozbioru Biblioteki Fundacji Wiktora Hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 35.

8 Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy, Archiwum Biblioteki Baworowskich, sygn. DE-17603 1939, Fond 204, Księgi kasowe, k. 146. Opracowanie zob. K. Makles, *Kontrahenci Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie (na podstawie wpisów w księdze kasowej)*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 39–59.

9 Biblioteka Ossolineum, sygn. 17112/II, Papiery dotyczące Biblioteki Fundacji Wiktora Baworowskiego we Lwowie z lat 1940–1944, s. 4; zob. S. Oxenius, dz. cyt., s. 64.

10 Zob. O. Колосовська, *Стародруки із бібліотеки Віктора Баворовського [Віктора Баворівського]*, [w:] *Kraków-Lwów. Książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX w.*, t. 3, red. J. Jarowiecki, Kraków 1996, s. 48–52.

11 O zasadach i metodologii ich prowadzenia pisała A. Franczyk-Cegła w: taż, *O zadaniach i metodologii badań proveniencyjnych w bibliologii na przykładzie badań nad kolekcją Bavorovianum*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 69–84.

12 Na ten temat zob. także I. Pietrzakiewicz, *Zbiory proveniencyjnej zakonnej w lwowskim Bavorovianum. Pierwsza połowa XVI wieku*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 85–100.

13 Zob. A. Wagner, *Dekoracja radełkowa na siedemnastowiecznych oprawach w zbiorach Bavorovianum*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 108–125.

4. Badania mające na celu ukazanie kształtowania się Bavorovianum jako historycznego księgozbioru, a obecnie elementu wspólnego dziedzictwa kulturowego¹⁴. Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis specjalizowała się w gromadzeniu dzieł polskich i Polski dotyczących, a jej zasób wieloaspektowo dokumentował historię i kulturę dawnej Rzeczypospolitej, stał się kolekcją o fundamentalnym znaczeniu nie tylko dla dawnego i współczesnego Lwowa, ale także dla dziedzictwa i polskiej kultury narodowej¹⁵.

5. Analizę stanu zachowania kolekcji we Lwowie. Zakres prowadzonych badań był uzależniony od wieku książek przechowywanych w Oddziale Książ Rzadkich Biblioteki Naukowej AN Ukrainy im. Wasyla Stefanyka. W przypadku druków XVI w. ocenie mikrobiologicznej i fizykochemicznej podlegał każdy egzemplarz¹⁶, w odniesieniu do druków z lat 1601–1700 wytypowano (według podziału co 10 lat) próbę badawczą, liczącą 568 druków. Badanie stanu zachowania książek przeprowadzono z wykorzystaniem metody stanfordzkiej, uznanej za najmniej inwazyjną¹⁷. Każdy egzemplarz był opisywany z autopsji, stąd możliwe było także podejmowanie działań z zakresu konserwacji prewencyjnej¹⁸. Wyniki analiz zostały praktycznie wykorzystane do przeprowadzenia restauracji wytypowanego woluminu – zielnika Pietra Andrei Mattiolego¹⁹.

Trzecim etapem rekonstrukcji powinno być UDOSTĘPNIENIE I POPULARYZACJA WYNIKÓW BADAŃ. Do podstawowych narzędzi prezentacji należały:

1. Publikacje. Wydano katalog druków I poł. XVI w.²⁰, przygotowano katalog druków XVII w. (dostępny online, wraz z dokumentacją cyfrową), a także monograficzny

14 Zob. m.in. L. Ogierman, *Oficyny drukarskie pierwszej połowy XVI wieku w zbiorach Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 101–107; J. Gwioździk, *Ad lectorem*, [in:] *Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis. A catalogue*, eds. J. Gwioździk, T. Maciąg, in collaboration with I. Pietrzkiwicz, R. Frączek, Katowice 2015, s. 7–15.

15 Por. M. Rosołowski, *Biblioteka Baworowskich – skarb, który pozostał we Lwowie*, [on-line:] <https://polskatimes.pl/bibliotekabaworowskich-skarb-ktory-pozostalwe-lwowie/ar/12935888> – 12.11.2020.

16 Wyniki zob. *Evaluation of the preservation condition of prints from the years 1500–1550*, [w:] *Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis. A catalogue...*, s. 157–167.

17 Wyniki oceny zob. A. Bangrowska, T. Maciąg, *Ocena stanu zachowania druków z lat 1601–1700 z kolekcji Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 126–142.

18 S. Capiou, M. de Valk, E. Wuyts, *The Universal Procedure for Library Assessment: A statistical model for condition surveys of special collections in libraries*, „International Federation of Library Associations and Institutions” 2015, Vol. 41 (3), s. 266–267. Por. J.A. Croft, *The Preservation Evolution A Review of Preservation Literature 1999–2001*, [on-line:] <https://pdfs.semanticscholar.org/bea3/9e0c5e9a2588682fe17c1629677db200920d.pdf> – 12.11.2020 oraz K.F. Gracy, M.B. Kahn, *Preservation in the digital age: A review of preservation literature*, [on-line:] <https://pdfs.semanticscholar.org/3224/9cd71c67fb54773499829d317d38d11ec1fd.pdf?ga=2.32016574.140181937.1585447951-283938070.1585447951> – 12.11.2020.

19 Wynik takiego opracowania zob. Л. Любов, Л. Дзендзелюк, *Реставрація стародруку із бібліотеки Фундації ім. Віктора Баворовського*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 143–158. O znaczeniu zielnika zob. L. Čermáková, *Zielnik Pietro Andrea Mattiolego w Czechach*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” R. 57, 2012, nr 2, s. 7–26; por. M. Pronobis-Gajdzis, *Analiza wartościująca zabytkowych kodeksów, księgozbiorów i bibliotek podstawą projektu konserwatorskiego*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2017, nr 1, s. 57.

20 *Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis. A catalogue...*

numer poświęcony Bavorovianum²¹ i kilka artykułów odnoszących się do badanej problematyki²².

2. Platforma badawcza Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis²³, której zadaniem jest prezentowanie, udostępnianie i włączanie w światowy obieg naukowy wyników analiz książki drukowanej ręcznie z zasobu Bavorovianum (katalogów, bazy druków XVII w., materiałów archiwalnych, opracowań, bibliografii, indeksów właścicieli, drukarzy, dokumentacji cyfrowej²⁴ itp.) oraz integrowanie podejmowanych działań. Planowane jest przygotowanie i udostępnienie bazy inkunabułów, książek z lat 1701–1830 i książek przemieszczonych. Dodatkowo założono wizualizacje graficzne wyników badań. Rekonstrukcja cyfrowa zasobów Bavorovianum przyczyni się do zachowania, zabezpieczenia, udostępnienia i prowadzenia dalszych analiz tej ważnej części wspólnego dziedzictwa kulturowego.

3. Seminarium naukowe Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis (Lwów 2019) oraz prezentacja wyników na konferencjach poświęconych dziedzictwu książki dawnej Rzeczypospolitej.

Do teraz z zasobu dawnej Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego zostały opracowane druki XVI i XVII w. Początkiem badań była realizacja projektu „Książka i biblioteka w kulturze pogranicza Polski i Ukrainy” (2008–2010)²⁵. Następnie uzyskano finansowanie Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki projektów: „Wspólnota pamięci. Druki XVI wieku w zbiorach Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie” (2010–2012, NPRH N N103 142639), „Baza danych baworowianów w zbiorach lwowskich. Stan, opracowanie naukowe i ocena konserwatorska kolekcji XVII wieku” (2014–2019, NPRH 11H 13 0455 82). Obecnie jest skierowany do drugiego etapu projekt „Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis – baza danych inkunabułów oraz druków z lat 1701–1830 w zbiorach lwowskich i książek przemieszczonych. Stan, opracowanie naukowe i ocena konserwatorska”.

Z wieloletnich doświadczeń pracy nad rekonstrukcją Bavorovianum jednoznacznie wynika konieczność międzynarodowej i międzydziedzinowej współpracy w tym zakresie. Powinna ona objąć przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych

21 *Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis*, red. J. Gwioździk, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 158.

22 T. Maciąg, *Grzyby niszczące zabytkowy papier. Analiza druków z lat 1500–1600 z kolekcji Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Studia bibliologiczne” 2015, t. 20, s. 53–72; tenże, *Druki z lat 1500–1550 z oficyny Hieronima Wietora w kolekcji Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego. Ocena stanu zachowania*, [w:] *Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника. Історія і сучасність*, red. М.М. Романюк, Львів 2010; J. Gwioździk, „Dialog” autorów, impresorów i czytelników w drukach I poł. XVI wieku ze zbiorów Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie, [w:] *Sarmackie theatrum*, t. 5: *Między księgami*, red. M. Barłowska, M. Walińska, Katowice 2012, s. 26–44; J. Gwioździk, *Renesansowy Zielnik Stefana Falimirza w Zbiorach Lwowskiej Narodowej Naukowej Biblioteki Ukrainy im. W. Stefanyka*, [w:] *Львівська національна...*, s. 167–174.

23 *Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis*, [on-line:] <http://www.baworowski.us.edu.-pl/> – 16.04.2021, dostępna w językach polskim, angielskim i ukraińskim.

24 Udostępniono kilkaset zdigitalizowanych rzadkich książek, a także zdjęcia kart tytułowych, opraw, zapisów wdrożeniowych druków XVI–XVII w.

25 Umowa między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Ukrainy o współpracy w dziedzinie nauki i technologii. Lwowski Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franka, Wydział Kultury i Sztuk Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy, ówczesny Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytet Śląski. Realizacja: Jolanta Gwioździk, Tadeusz Maciąg.

(historyków, historyków książki, filologów klasycznych, literaturoznawców, chemików i biologów, a także bibliotekarzy zajmujących się katalogowaniem książki dawnej), zainteresowanych wieloaspektowym badaniem księgozbioru i nawiązaniem współpracy z badaczami pochodzącymi z różnych ośrodków naukowych w Polsce i za granicą. W tym celu został także utworzony Zespół Badawczy „Księgozbiory historyczne. Dzieje – charakterystyka – oddziaływanie społeczne – ochrona – konserwacja” (Uniwersytet Śląski, kierownik Jolanta Gwioździk) gromadzący oprócz doświadczonych pracowników naukowych także doktorantów i studentów zainteresowanych rekonstrukcją Bavorovianum. Udział w pracach Zespołu ułatwia wymianę doświadczeń²⁶, przyczynia się do nabycia nowych umiejętności w zakresie opracowania i rekonstrukcji kolekcji dawnych druków, w tym służy wzbogaceniu własnego warsztatu badawczego i wzrostowi kompetencji naukowych, co jest szczególnie ważne dla młodej kadry. Bowiem rekonstrukcja księgozbiorów historycznych, nawet w wersji cyfrowej, to praca rozpisana na wiele lat żmudnych, ale jednocześnie niezwykle satysfakcjonujących badań.

Bibliografia

- 15cBookTrade, [on-line:] <https://15cbooktrade.ox.ac.uk/project/> – 12.11.2020.
- Bangrowska A., Maciąg T., *Ocena stanu zachowania druków z lat 1601–1700 z kolekcji Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 126–142.
- Biblioteka Ossolineum, sygn. 17112/II, Papiery dotyczące Biblioteki Fundacji Wiktora Baworowskiego we Lwowie z lat 1940–1944.
- Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis, [on-line:] <http://www.baworowski.us.edu.pl/> – 16.04.2021.
- Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis*, red. J. Gwioździk, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 216.
- Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis. A catalogue*, eds. J. Gwioździk, T. Maciąg, in collaboration with I. Pietrzekiewicz, R. Frączek, Katowice 2015.
- Capiou S., Valk M. de, Wuyts E., *The Universal Procedure for Library Assessment: A statistical model for condition surveys of special collections in libraries*, „International Federation of Library Associations and Institutions” 2015, Vol. 41 (3), s. 266–267.
- CERL, [on-line:] <https://www.cerl.org/resources/provenance/geographical> – 12.11.2020.
- Čermáková L., *Zielnik Pietro Andrea Mattiolięgo w Czechach*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” R. 57, 2012, nr 2, s. 7–26.
- Croft J.A., *The Preservation Evolution A Review of Preservation Literature 1999–2001*, [on-line:] <https://pdfs.semanticscholar.org/bea3/9e0c5e9a2588682fe17c1629677db200920d.pdf> – 12.11.2020
- Dolleczek A., *Zapomniany zbiór Zygmunta hr. Czarnieckiego*, „Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich” 1995, z. 6, s. 55–63.

²⁶ Ostatnio w seminarium Zespołu uczestniczyła prof. Cristina Dondi z University of Oxford. (Prof. Cristina Dondi oraz prof. Thomas E. Mical poprowadzą wykłady na Uniwersytecie Śląskim, [on-line:] <https://us.edu.pl/prof-cristina-dondi-oraz-prof-thomas-e-mical-poprowadza-wykłady-na-universytecie-slaskim/> – 12.11.2020).

- Evaluation of the preservation conditio of prints from the years 1500–1550*, [w:] *Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis. A catalogue*, eds. J. Gwioździk, T. Maciąg, in collaboration with I. Pietrzekiewicz, R. Frączek, Katowice 2015, s. 157–167.
- Febvre L., Martin H.-J., *Narodziny książki*, tłum. A. Kocot, M. Wodzyńska-Walicka, postł. P. Rodak, Warszawa 2014.
- Franczyk-Cegła A., *O zadaniach i metodologii badań proveniencyjnych w bibliologii na przykładzie badań nad kolekcją Bavorovianum*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 69–84.
- Gracy K.F., Kahn M.B., *Preservation in the digital age: A review of preservation literature*, [online:] <https://pdfs.semanticscholar.org/3224/9cd71c67fb54773499829d317d38d11ec1fd.pdf?ga=2.32016574.140181937.1585447951-283938070.1585447951> – 12.11.2020.
- Gwioździk J., „Dialog” autorów, impresorów i czytelników w drukach I poł. XVI wieku ze zbiorów Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie, [w:] *Sarmackie theatrum*, t. 5: *Między księgami*, red. M. Barłowska, M. Walińska, Katowice 2012, s. 26–44.
- Gwioździk J., *Renesansowy Zielnik Stefana Falimirza w Zbiorach Lwowskiej Narodowej Naukowej Biblioteki Ukrainy im. W. Stefanyka*, [w:] *Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника: історія і сучасність*, ред. М.М. РОМАНЮК, Львів 2010, s. 167–174.
- Gwioździk J., *Ad lectorem*, [in:] *Bibliotheca Bavoroviana Leopoliensis. A catalogue*, eds. J. Gwioździk, T. Maciąg, in collaboration with I. Pietrzekiewicz, R. Frączek, Katowice 2015, s. 7–15.
- Gwioździk J., *Biblioteka panien benedyktynek łacińskich we Lwowie (XVI–XVIII wiek)*, Katowice 2001.
- Gwioździk J., *Druki z 1. połowy XVI w. z kolekcji Zygmunta Czarnieckiego w zbiorach lwowskich*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2014, nr 4, s. 70–83.
- Gwioździk J., *Księgozbiór benedyktynek lwowskich klasztoru pw. Wszystkich Świętych. Katalog starych druków*, Katowice 2004.
- Gwioździk J., *Podstawy organizacji bibliotek Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 13–29.
- Kawecka-Gryczowa A., *Biblioteka ostatniego Jagiellona. Pomnik kultury renesansowej*, Wrocław 1998.
- Kolekcje prywatne w zbiorach książki dawnej*, red. D. Sidorowicz-Mulak, A. Franczyk-Cegły, t. 1–2, Wrocław 2020.
- Konopczyński W., *Baworowski hr. Wiktor*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 1, Kraków 1935, s. 368–370.
- Książka dawna i jej właściciele*, red. D. Sidorowicz-Mulak, A. Franczyk-Cegły, t. 1–2, Wrocław 2016.
- Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy, Archiwum Biblioteki Baworowskich, sygn. DE-17603 1939, Fond 204, Księgi kasowe, k. 146.
- Łakomy-Chłosta A., Makles K., *Zarys kształtowania się księgozbioru Biblioteki Fundacji Wiktora Hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 30–38.
- Maciąg T., *Druki z lat 1500–1550 z oficyny Hieronima Wietora w kolekcji Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego. Ocena stanu zachowania*, [w:] *Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника. Історія і сучасність*, ред. М.М. Романюк, Львів 2010.
- Maciąg T., *Grzyby niszczące zabytkowy papier. Analiza druków z lat 1500–1600 z kolekcji Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Studia Bibliologiczne” 2015, t. 20, s. 53–72.
- Makles K., *Kontrahenci Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie (na podstawie wpisów w księdze kasowej)*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 39–59.

- Matwijów M., *Zakład Narodowy im. Ossolińskich w latach 1939–1946*, Wrocław 2003, s. 202–203.
- Ogierman L., *Oficyny drukarskie pierwszej połowy XVI wieku w zbiorach Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 101–107.
- Oxenius S., *Przyczynek do dziejów Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie w latach 1940–1944*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 60–68.
- Paszkievicz U., *Biblioteka Zygmunta Czarnieckiego w Rusku. Źródła do zawartości rozproszonej kolekcji*, [w:] *Kolekcje prywatne w zbiorach książki dawnej. Studia*, red. D. Sidorowicz-Mulak, A. Franczyk-Cegła, t. 1. Wrocław 2020, s. 264–299.
- Pidłypczak-Majerowicz M., *Stare druki proveniencji zakonnej w Bibliotece Ossolineum*, Wrocław 2019.
- Pietrzkievicz I., *Zbiory proveniencji zakonnej w lwowskim Baworovianum. Pierwsza połowa XVI wieku*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 85–100.
- Provenio, [on-line:] <https://provenio.net/#/> – 12.11.2020.
- Prof. Cristina Dondi oraz prof. Thomas E. Mical poprowadzą wykłady na Uniwersytecie Śląskim, [on-line:] <https://us.edu.pl/prof-cristina-dondi-oraz-prof-thomas-e-mical-poprowadza-wyklady-na-universytecie-slaskim/> – 12.11.2020.
- Pronobis-Gajdzis M., *Analiza wartościująca zabytkowych kodeksów, księgozbiorów i bibliotek podstawą projektu konserwatorskiego*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2017, nr 1, s. 55–77.
- Proweniencyjna Grupa Robocza, [on-line:] <https://ossolineum.pl/index.php/proweniencyjna-grupa-robocza/> – 12.11.2020.
- Puchalski J., *Źródła do historii bibliotek w Polsce w latach 1918–1947*, Warszawa 2007.
- Rosołowski M., *Biblioteka Baworowskich – skarb, który pozostał we Lwowie*, [on-line:] <https://polskatimes.pl/bibliotekabaworowskich-skarb-ktory-pozostalwe-lwowie/ar/12935888> – 12.11.2020.
- Wagner A., *Dekoracja radełkowa na siedemnastowiecznych oprawach w zbiorach Baworovianum*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 108–125.
- Колосовська О., *Стародруки із бібліотеки Віктора Баворовського [Віктора Баворівського]*, [w:] *Kraków–Lwów. Książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX w.*, t. 3, red. J. Jarowiecki, Kraków 1996, s. 48–52.
- Любов Л., Дзендзелюк Л., *Реставрація стародруку із бібліотеки Фундації ім. Віктора Баворівського*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4, s. 143–158.

The Baworowsky Library collection as an example of the reconstruction of historical book collections. Research – projects – postulates

Abstract

Historical book collections are an important element of the cultural heritage of the former Republic of Poland. Their wide dispersion requires reconstruction works. Possible directions of such activities – historical and bibliological, documentational, and conservational – are presented on the example of the collection of the Baworowsky Library. The necessity of interdisciplinary analyses undertaken by specialised teams running specific research programs is indicated.

Keywords: The Wiktor Foundation Library Baworowski, Wiktor Baworowski, cultural heritage, historical book collections.